

Summary

The paper gives information on three unpublished records of a hawk-moth (Sphingidae) species rarely observed in Poland – *Acherontia atropos* (Linnaeus, 1758). The species was recorded in Wielkopolska in the following sites: 1) Krzywosądów (UTM: XT94), Pleszew District, July or August ca. 1960, 1 ex. sitting on a tree trunk near housing; 2) Nieborza (UTM: WT67), Wolsztyn District, 4 IX 2015, 1 ex. sitting on a trunk of the Scots Pine *Pinus sylvestris* L. in a 75-years-old pine forest; 3) Kalisz (UTM: BC93), Widok Street, 7.10.2017, 1 ex. dead on a windowsill in a single-family house.

Adresy autorów:

Przemysław Żurawlew
 Żbiki 45, 63–304 Czermin
 e-mail: grusleon@gmail.com

Robert Hybsz
 Powodowo 22, 64–200 Wolsztyn
 e-mail: hybsz@o2.pl

Przemysław Żurawlew

NOWE STANOWISKO SZCZEŻUI CHIŃSKIEJ *SINANODONTA WOODIANA* (LEA, 1834) (BIVALVIA: UNIONIDAE) W WIELKOPOLSCE

New site of the Chinese Pond Mussel *Sinanodonta woodiana* (Lea, 1834) (Bivalvia: Unionidae) in Wielkopolska

Naturalny zasięg występowania szczężui chińskiej *Sinanodonta woodiana* (Lea, 1834) obejmuje dorzecza azjatyckich rzek Amur i Jangcy. Zarybianie azjatyckimi gatunkami ryb akwenurowodnych doprowadziło do rozprzestrzenienia się tego małża poza wcześniej znany obszar występowania. Gatunek stwierdzono w wielu krajach Azji Południowej i Ameryki Środkowej. W Europie po raz pierwszy gatunek zanotowano w latach 1960. w Rumunii, po czym następnie był wykazywany na terenie Belgii, Francji, Włoch, Niemiec, Austrii, Słowacji, Czech, Serbii, Grecji, Ukrainy i Szwecji (Kraszewski 2007, Kraszewski i Zdanowski 2007, Urbańska i Mizera 2009).

W Polsce gatunek ten najwcześniej odnotowano w latach 1980. w wodach podgrzewanych jezior pod Koninem, gdzie trafił wraz z introdukowanymi rybami z Węgier. Kolejne stanowiska tych małży znajdowano następnie w ponad 20 miejscach na terenie całego kraju. Najczęściej były to stawy rybne, przy czym stwierdzono nowe stanowiska również w wodach płynących (rzeki, kanały) i nie tylko w ciepłych, ale również w chłodnych akwenach (Andrzejewski et al. 2012, Marzec 2016, Waldon-Rudziołek i Rudziołek 2016). Liczne pojawianie się szczężui chińskiej w wodach zasiedlanych przez rodzime gatunki małży, może stanowić dla nich

Fot. 1. Okazy szczęzi chińskiej *Sinanodonta woodiana* zebrane w stawach w Kwileniu (pow. pleszewski, woj. wielkopolskie) (fot. P. Żurawlew).

Photo 1. The specimens of the Chinese Pond Mussel *Sinanodonta woodiana* collected from the ponds in Kwilień (Pleszew District, Wielkopolska Province) (photo by P. Żurawlew).

istotne zagrożenie, a poznanie czynników umożliwiających temu gatunkowi stałe zasiedlanie miejsc występowania jest kluczowe w kontekście ochrony krajowych gatunków (Andrzejewski et al. 2012).

Nowe stanowisko tego gatunku stwierdzono w dniu 19 VIII 2017 na spuszczonej stawie w Kwileniu (pow. pleszewski, woj. wielkopolskie, koordynaty stanowiska: 51,987695, 17,847006) znajdując 17 muszli, część exx. była jeszcze żywa (fot. 1). Gatunkiem licznie towarzyszącym była szczęzia pospolita *Anodonta anatina* (Linnaeus, 1758). Staw o powierzchni ok. 0,8 ha wraz z czterema mniejszymi stawami wybudowano wzdłuż ciek Błotnia, który zapewniał dobre natlenienie tego kompleksu. Poziom wody w stawach wynosił ok. 1,0-1,5 m, przez co woda w okresie wiosennym i letnim była dobrze nagrzewana. Obszar wokół stawu porastały licznie olsze czarne *Alnus glutinosa*. W roku 2017 wszystkie drzewa wokół stawów wycięto, a same stawy zostały gruntownie pogłębione i poszerzone. Prawdopodobnie w ten sposób stanowisko szczęzi chińskiej na omawianym stawie przestało istnieć. Gatunek trafił do omawianego stawu zapewne z często wpuszczanymi tu rybami (karp *Cyprinus carpio*, amur biały *Ctenopharyngodon idella*, tołpyga biała *Hypophthalmichthys molitrix*), które przywożono z różnych ośrodków hodowlanych. Wymiary znalezionych okazów muszli podano w tabeli 1.

Tab. 1. Wymiary okazów szczeżui chińskiej *Sinanodonta woodiana* ze stawu w Kwileniu.Tab. 1. The measurements of the Chinese Pond Mussel *Sinanodonta woodiana* specimens from the pond in Kwileń.

Nr okazu Specimen No.	Długość (mm) Length (mm)	Szerokość (mm) Height (mm)	Grubość (mm) Width (mm)
1	204	140	88
2	196	132	82
3	183	119	76
4	176	119	80
5	176	109	70
6	169	116	80
7	169	111	73
8	165	104	67
9	164	108	63
10	158	105	63
11	155	99	65
12	154	111	70
13	151	103	61
14	144	99	68
15	133	91	66
16	124	88	50
17	99	65	45
Średnia / Mean	160,0	107,0	68,7

Dziękuję Pani dr Marii Urbańskiej (Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu) za potwierdzenie oznaczenia omawianego gatunku małża.

LITERATURA

- ANDRZEJEWSKI W., URBAŃSKA M., GIERSZAL H. 2012. Szczeżuja chińska w stawach sąsiadujących z lasami. Stud. i Mat. CEPL w Rogowie 33, 4: 335-340.
- MARZEC M. 2016. Nowe stwierdzenie szczeżui chińskiej *Sinanodonta woodiana* w Narwi. Chrońmy Przyr. Ojcz. 72, 3: 228-232.
- KRASZEWSKI A. 2007. The continuing expansion of *Sinanodonta woodiana* (Lea, 1834) (*Bivalvia: Unionidae*) in Poland and Europe. Folia Malacologica. 15, 2: 65-69.
- KRASZEWSKI A., ZDANOWSKI B. 2007. *Sinanodonta woodiana* (Lea, 1834) (Mollusca) – a new mussel species in Poland: occurrence and habitat preferences in a heated lake system. Pol. J. Ecol. 55: 337-356.
- URBAŃSKA M., MIZERA T. 2009. Szczeżuja chińska *Sinanodonta woodiana* (Lea, 1834) – jak ją rozpoznać? Przegl. Przyr. 20, 1-2: 51-58.
- WALDON-RUDZIONEK B., RUDZIONEK B. 2016. Nowe stanowisko szczeżui chińskiej *Sinanodonta woodiana* (Lea, 1834) w dolinie Noteci (Wielkopolska). Przegl. Przyr. 27, 1: 105-106.

Summary

The note describes a new site of an expansive mussel (Bivalvia: Unionidae) – the Chinese Pond Mussel *Sinanodonta woodiana*. The specimens (17 shells) were found in a dried pond in Kwileń (Pleszew District, Wielkopolska Province, coordinates: 51.987695, 17.847006). The species was probably brought to the site with fish from different hatcheries (the Common Carp *Cyprinus carpio*, Grass Carp *Ctenopharyngodon idella* and Silver Carp *Hypophthalmichthys molitrix*). The measurements of shells are given in Table 1.

Adres autora:

Przemysław Żurawlew
Żbiki 45, 63–304 Czermin
e-mail: grusleon@gmail.com

Sławomir Mielczarek, Seweryn Grobelny

STANOWISKA SINICY NADBRZEŻNEJ *AILOPUS THALASSINUS* (FABRICIUS, 1781) (ORTHOPTERA, ACRIDIDAE) WE WSCHODNIEJ WIELKOPOLSCE

Localities of the Slender Green-winged Grasshopper *Aiolopus thalassinus* (Fabricius, 1781) (Orthoptera, Acrididae) in the eastern Wielkopolska (Poland)

Sinica nadbrzeżna *Aiolopus thalassinus* (Fabricius, 1781) to jeden z trzydziestu pięciu znanych w kraju przedstawicieli rodziny szarańczowatych (Orthoptera, Acrididae) (Liana 2007). Występuje na całej półkuli wschodniej z wyjątkiem skrajnie północnych części Europy i Azji. Jego północna granica zwartego zasięgu w Polsce i jednocześnie w Europie, wyznaczona jest na południe od linii Poznań-Małkinia nad Bugiem (Bazyluk 1949a, Bazyluk i Liana 1994, Pfeifer et al. 2011). W Polsce znany z rozproszonych, czasem efemerycznych stanowisk, spośród których najdalej na północ wysuniętym stanowiskiem jest Piasecznia (nie! Piaseczna) w Puszczy Kurpiowskiej (Liana 1966). Wykazany z dziewięciu krain: Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej, Niziny Mazowieckiej, Podlasia, Dolnego Śląska, Wyzyny Małopolskiej, Wyzyny Lubelskiej, Roztocza, Niziny Sandomierskiej i Bieszczad (Bazyluk i Liana 2000). W ostatnich dziesięcioleciach sinica była bardzo rzadko odnajdowana i prawdopodobnie jest gatunkiem zagrożonym wyginieciem (Liana 2000). Znajduje się na Czerwonej Liście Zwierząt Ginących i Zagrożonych w Polsce w kategorii VU (narażona) (Liana 2002). Gatunek o wąskiej tolerancji środowiskowej - ciepłolubny i higrofilny. Występuje w okresowo podmokłych środowiskach, na tarasach zalewowych dolin rzecznych oraz w okolicach większych zbiorników wodnych. Owady dorosłe pojawiają się także w murawach psammofilnych (Bazyluk i Liana 2000, Liana 1966, 2007).

Poniżej podano stanowiska literaturowe oraz nowe pochodzące wyłącznie z Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej, której granice (choćby kontrowersyjne) przyjęto w „Katalogu fauny Polski” Nr 58 (Bazyluk i Liana 2000). Stanowiska lokalizowano w siatce kwadratów UTM i podając ich